

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
TOMASZ CHRÓSTNY

DOZIK-4.610.1.2020.KJ.JR

Warszawa, dnia 16 września 2021 r.

wersja jawna

tajemnice przedsiębiorstwa i inne informacje prawnie chronione oznaczono: [***]

Decyzja nr DOZIK-6/2021

I. Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 275), po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz po uprawdopodobnieniu stosowania przez Bank Pocztowy Spółka Akcyjna z siedzibą w Bydgoszczy praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na nieobniżaniu całkowitego kosztu kredytu o proporcjonalną wartość kosztów (obliczoną tzw. metodą liniową), które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy o kredyt konsumencki w przypadku przedterminowej spłaty całości lub części kredytu udzielonego na podstawie ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1083 z późn. zm.), co może naruszać art. 49 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1083 z późn. zm.) i godzić w zbiorowe interesy konsumentów, oraz po złożeniu przez Bank Pocztowy Spółkę Akcyjną z siedzibą w Bydgoszczy w toku postępowania zobowiązania do podjęcia działań zmierzających do zakończenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów i usunięcia jego skutków poprzez:

A. Umieszczenie oświadczenia Banku na stronie internetowej Banku

1. Bank zobowiązuje się do złożenia w terminie 14 (czternastu) dni od dnia uprawomocnienia się decyzji kończącej postępowanie w niniejszej sprawie („Decyzja”) oświadczenia o następującej treści („Oświadczenie”):

W świetle decyzji zobowiązującej wydanej przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 16 września 2021 r. o numerze DOZIK-6/2021, Bank Pocztowy S.A. z siedzibą w Bydgoszczy (dalej „Bank”) informuje, że konsumenci, którzy zawarli z Bankiem następujące umowy

o kredyt konsumencki: kredyt gotówkowy „Pożyczka na Poczcie”, kredyt gotówkowy „Kredyt Raz Dwa” oraz kredyt gotówkowy „Kredyt Pocztowy” od dnia 18 grudnia 2011 r. do dnia 31 grudnia 2019 r. i dokonali przedterminowej całkowitej lub częściowej spłaty ww. kredytu konsumenckiego, mają możliwość otrzymania od Banku proporcjonalnego zwrotu kosztów, które kredytobiorca był zobowiązany ponieść w związku z zawartą umową o kredyt konsumencki, stanowiących „całkowity koszt kredytu” (w rozumieniu art. 5 pkt 6 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim). Kwota zwrotu jest proporcjonalna do okresu, o który skrócono czas obowiązywania przedmiotowej umowy o kredyt konsumencki. Dokonanie wyliczenia ww. kwoty zwrotu nastąpi przy zastosowaniu tzw. „metody liniowej”.

W celu otrzymania ww. zwrotu kosztów (dalej „Zwrot Kosztów”) konsumentów, którzy do tej pory nie otrzymali Zwrotu Kosztów, powinni złożyć wniosek do Banku w jeden z następujących sposobów:

- i. w formie pisemnej korespondencyjnie na adres Banku: Bank Pocztowy Spółka Akcyjna, Departament Analiz i Reklamacji, ul Jagiellońska 17, 85-959 Bydgoszcz;
- ii. pocztą elektroniczną na adres e-mail Banku: informacja@pocztowy.pl;
- iii. osobiście w placówkach Banku (tj. z wyłączeniem placówek pocztowych).

Wniosek powinien zawierać co najmniej następujące informacje: imię i nazwisko konsumenta, wskazanie umowy, której dotyczy ma Zwrot Kosztów, oraz numer rachunku bankowego, na który ma nastąpić Zwrot Kosztów.

Bank dokona Zwrotu Kosztów na rzecz konsumenta, który do tej pory nie otrzymał Zwrotu Kosztów, w szczególności w wyniku realizacji przez Bank zobowiązania określonego w decyzji Prezesa Urzędu z dnia 30 grudnia 2019 r. o nr DOZIK 14/2019.

Treść decyzji zobowiązującej wydanej przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest dostępna pod adresem: www.uokik.gov.pl.”

w następujący sposób:

- w górnej części strony głównej domeny www.pocztowy.pl/indywidualni/ i na każdej innej stronie internetowej Banku zastępującej tę stronę w przyszłości („Strona Internetowa”), bez możliwości zamknięcia informacji przez użytkownika;
- oświadczenie powinno stanowić część strony (Oświadczenie nie może przybrać formy np. rotacyjnego banera czy slajdera);
- czcionka w kolorze HEX #000000 (kolor czarny tekstu), kolor tła HEX #ffffff (kolor biały tła), nazwa czcionki Arial, wielkość .4rem;

w przypadku nagłówka zostanie zastosowana czcionka Arial o wielkości .875rem/1.1;

- tekst będzie umieszczony w ramce, o rozmiarze takim, aby była ona w całości wypełniona Oświadczeniem, z uwzględnieniem marginesu z każdej strony;
- fragment: „*decyzji zobowiązującej wydanej przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów*” będzie stanowić hipertączę prowadzące do strony internetowej:

https://decyzje.uokik.gov.pl/bp/dec_prez.nsf.

2. Bank zobowiązuje się do utrzymywania ww. Oświadczenia na wskazanej powyżej Stronie Internetowej przez okres 3 (trzech) miesięcy od dnia opublikowania Oświadczenia.

B. Poinformowanie konsumentów o możliwości otrzymania zwrotu

1. Bank zobowiązuje się do poinformowania konsumentów o możliwości otrzymania ww. Zwrotu Kosztów zgodnie z następującymi zasadami:
 - a) w stosunku do następujących umów o kredyt konsumencki: kredyt gotówkowy „Pożyczka na Poczcie”, kredyt gotówkowy „Kredyt Raz Dwa” oraz kredyt gotówkowy „Kredyt Pocztowy”, zawartych od dnia 18 grudnia 2011 r. i przedterminowo całkowicie lub częściowo spłaconych do dnia 16 maja 2016 r.: Bank umieści na Stronie Internetowej Oświadczenie o treści wskazanej w punkcie I.A. powyżej. W przypadku złożenia przez konsumenta wniosku, o którym mowa w Oświadczeniu (dalej: „Wniosek”), oraz przy założeniu, że konsument spełnił także pozostałe warunki określone w punkcie I.C.1 poniżej, Bank dokona Zwrotu Kosztów na rzecz takiego konsumenta;
 - b) w stosunku do następujących umów o kredyt konsumencki: kredyt gotówkowy „Pożyczka na Poczcie”, kredyt gotówkowy „Kredyt Raz Dwa” oraz kredyt gotówkowy „Kredyt Pocztowy”, zawartych od dnia 18 grudnia 2011 r. do dnia 31 grudnia 2019 r. i przedterminowo całkowicie lub częściowo spłaconych od dnia 17 maja 2016 r., w tym umów przedterminowo całkowicie lub częściowo spłaconych po uprawomocnieniu się Decyzji: Bank umieści na Stronie Internetowej Banku Oświadczenie o treści wskazanej w punkcie I.A. powyżej. Dodatkowo, Bank wyśle do konsumentów, którzy zawarli ww. umowy o kredyt konsumencki: (i) wiadomość email na adres email konsumenta wskazany przez konsumenta w umowie o kredyt konsumencki (albo w odrębnej dyspozycji w ramach uzupełnienia danych lub w reklamacji), albo (ii) list zwykły na adres konsumenta wskazany w umowie o kredyt konsumencki (albo w odrębnej dyspozycji w ramach uzupełnienia danych lub w reklamacji), który będzie zawierał Oświadczenie o treści wskazanej w punkcie I.A. powyżej z zastrzeżeniem zdania kolejnego. Bank nie będzie

wysyłał ww. listu zwykłego lub emaila do konsumentów, którzy zostali powiadomieni o zobowiązaniu Banku, o którym mowa w decyzji Prezesa Urzędu z dnia 30 grudnia 2019 r. o nr DOZIK 14/2019, chyba że są również uprawnieni na mocy niniejszej decyzji w zakresie nieobjętym decyzją z dnia 30 grudnia 2019 r. o nr DOZIK 14/2019. W przypadku złożenia przez konsumenta Wniosku, o którym mowa w ww. Oświadczeniu lub w treści ww. listu zwykłego/emaila oraz przy założeniu, że konsument spełnił także pozostałe warunki określone w punkcie I.C.1. poniżej, Bank dokona Zwrotu Kosztów na rzecz takiego konsumenta;

c) w stosunku do następujących umów o kredyt konsumencki: kredyt gotówkowy „Pożyczka na Poczcie”, kredyt gotówkowy „Kredyt Raz Dwa” oraz kredyt gotówkowy „Kredyt Pocztowy”, zawartych od dnia 18 grudnia 2011 r. i przedterminowo całkowicie lub częściowo spłaconych od dnia 18 grudnia 2011 r. do dnia 11 września 2019 r., wobec których konsumenci złożyli reklamacje obejmujące roszczenia o Zwrot Kosztów, a reklamacje te zostały następnie negatywnie rozpatrzone przez Bank od dnia 18 grudnia 2011 r. do dnia uprawomocnienia się **Decyzji**: Bank umieści na Stronie Internetowej Oświadczenie o treści wskazanej w punkcie I.A. powyżej. Dodatkowo, Bank wyśle do konsumentów, którzy zawarli ww. umowy o kredyt konsumencki i złożyli ww. reklamacje, które następnie zostały negatywnie rozpatrzone przez Bank: (i) wiadomość email na adres email konsumenta wskazany przez konsumenta w umowie o kredyt konsumencki (albo w odrębnej dyspozycji w ramach uzupełnienia danych lub w reklamacji) albo (ii) list zwykły na adres konsumenta wskazany w umowie o kredyt konsumencki/reklamacji (albo w odrębnej dyspozycji w ramach uzupełnienia danych lub w reklamacji), który będzie zawierał Oświadczenie o treści wskazanej w punkcie I.A. powyżej z zastrzeżeniem zdania kolejnego. Bank nie będzie wysyłał ww. listu zwykłego lub emaila do konsumentów, którzy zostali powiadomieni o zobowiązaniu Banku, o którym mowa w decyzji Prezesa Urzędu z dnia 30 grudnia 2019 r. o nr DOZIK 14/2019, chyba że są również uprawnieni na mocy niniejszej decyzji w zakresie nieobjętym decyzją z dnia 30 grudnia 2019 r. o nr DOZIK 14/2019. W przypadku złożenia przez konsumenta Wniosku, o którym mowa w ww. Oświadczeniu lub w treści ww. listu zwykłego/emaila, oraz przy założeniu, że konsument spełnił także pozostałe warunki określone w punkcie I.C.1. poniżej, Bank dokona Zwrotu Kosztów na rzecz takiego konsumenta.

2. Bank wyśle ww. list zwykły lub email do konsumentów, którzy zawarli z Bankiem ww. umowy o kredyt konsumencki, o których mowa w punkcie I.B.1. lit. b w terminie nie dłuższym niż 12 (dwanaście) miesięcy od dnia uprawomocnienia się **Decyzji**. Powyższe zdanie nie ma zastosowania w stosunku do ww. umów o kredyt konsumencki zawartych od dnia 18 grudnia 2011 r. do dnia 31 grudnia 2019 r. i całkowicie lub częściowo spłaconych po uprawomocnieniu się **Decyzji**. W stosunku do tych umów,

Bank wyśle list zwykły lub email do konsumenta w terminie do 30 (trzydziestu) dni od dnia przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego.

Bank wyśle ww. list zwykły lub email do konsumentów, którzy zawarli z Bankiem umowy o kredyt konsumencki, o których mowa w punkcie I.B.1. lit. c, w terminie nie dłuższym niż 12 (dwanaście) miesięcy od dnia uprawomocnienia się Decyzji.

W przypadku, gdy Bank będzie zobowiązany do wystania ww. wiadomości email/listu zwykłego do danego konsumenta na podstawie zarówno punktu I.B.1. lit. b, jak i punktu I.B.1. lit. c powyżej, wówczas Bank wyśle do takiego konsumenta tylko jedną wiadomość email/jeden list zwykły.

Bank nie będzie wysyłał ww. wiadomości email lub listów zwykłych do konsumentów, którzy zawarli z Bankiem umowy o kredyt konsumencki, o których mowa w punktach I.B.1. lit. b i c powyżej, i którzy otrzymali już Zwrot Kosztów.

Kwota stanowiąca Zwrot Kosztów będzie proporcjonalna do okresu, o który skrócono czas obowiązywania przedmiotowej umowy o kredyt konsumencki. Proporcjonalny Zwrot Kosztów zostanie wyliczony metodą liniową określoną w Decyzji.

W zakresie terminu wystania listu zwykłego lub emaila, decydująca jest odpowiednio data stempla pocztowego lub data wystania emaila przez Bank.

Powyższe zobowiązanie nie obejmuje obowiązku wystania ww. listu zwykłego lub emaila do konsumentów, do których Bank wysłał list zwykły w wyniku realizacji przez Bank zobowiązania określonego w decyzji Prezesa Urzędu z dnia 30 grudnia 2019 r. o nr DOZIK 14/2019 (decyzja dotyczyła umów kredytu konsumenckiego: „Pożyczka na Poczcie”, zawartych z konsumentami pomiędzy 1 marca 2015 r. a 30 czerwca 2016 r., które zostały następnie wcześniej spłacone przez konsumentów).

C. Dokonanie zwrotu na rzecz konsumentów, którzy zawarli z Bankiem umowy o kredyt gotówkowy w okresie od dnia 18 grudnia 2011 r. do dnia 31 grudnia 2019 r. i dokonali przedterminowej całkowitej lub częściowej spłaty kredytu

1. Bank zobowiązuje się do dokonania zwrotu - w ramach przysporzenia konsumenckiego - wszelkich kosztów, które kredytobiorca był zobowiązany ponieść w związku z zawartą umową, stanowiących „całkowity koszt kredytu” (w rozumieniu art. 5 pkt 6 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim), proporcjonalnie do okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy o kredyt konsumencki na rzecz tych konsumentów, którzy spełnili łącznie następujące warunki:
 - (i) zawarli z Bankiem następujące umowy o kredyt konsumencki: kredyt gotówkowy „Pożyczka na Poczcie”, kredyt gotówkowy „Kredyt Raz Dwa” oraz kredyt gotówkowy „Kredyt Pocztowy” od dnia 18 grudnia 2011 r.

do dnia 31 grudnia 2019 r. i dokonali przedterminowej całkowitej lub częściowej spłaty ww. kredytu;

(ii) złożyli kompletny Wniosek, o którym mowa w Oświadczeniu powyżej;

(iii) nie otrzymali uprzednio Zwrotu Kosztów.

2. Powyższe zobowiązanie nie obejmuje obowiązku dokonania Zwrotu Kosztów na rzecz konsumentów, którzy otrzymali już Zwrot Kosztów, w szczególności w wyniku realizacji przez Bank zobowiązania określonego w decyzji Prezesa Urzędu z dnia 30 grudnia 2019 r. o nr DOZIK 14/2019.
3. Bank dokona Zwrotu Kosztów na rzecz ww. konsumentów w terminie do 3 (trzech) miesięcy od dnia otrzymania od konsumenta Wniosku.
4. Bank dokona Zwrotu Kosztów na numer rachunku bankowego wskazanego przez konsumenta we Wniosku.
5. Bank dokona wyliczenia kosztów, które będą podlegać zwrotowi, przy zastosowaniu tzw. metody liniowej.

D. Działania Banku odnoszące się do sporów sądowych z konsumentami w zakresie Zwrotu Kosztów

1. Bank zobowiązuje się do złożenia oświadczenia o uznaniu zasadnych roszczeń konsumentów w zakresie Zwrotu Kosztów do sądów, w których toczą się postępowania, w ramach których konsumenci domagają się Zwrotów Kosztów, w terminie do 3 (trzech) miesięcy od dnia uprawomocnienia się Decyzji.
2. Od dnia uprawomocnienia się decyzji Bank zobowiązuje się do niezaskarżania orzeczeń sądów, przed którymi toczą się obecnie postępowania o dokonanie Zwrotu Kosztów wszczęte przez konsumentów, o ile roszczenia konsumentów są zasadne.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakłada obowiązek wykonania zobowiązania określonego w pkt I.A-D przez Bank Poczty Spółkę Akcyjną z siedzibą w Bydgoszczy.

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 275) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nakłada na Bank Poczty Spółkę Akcyjną z siedzibą w Bydgoszczy obowiązek złożenia sprawozdania z wykonania przyjętego zobowiązania przez przedłożenie, w terminie 15 (piętnastu) miesięcy od daty uprawomocnienia się decyzji, informacji o stopniu realizacji ww. zobowiązania.

Ww. sprawozdanie powinno zawierać, w szczególności, następujące informacje:

- 1) liczbę konsumentów, do których przestano informację o możliwości otrzymania zwrotu kosztów, o której mowa w punkcie I.B.1. lit. b i c sentencji niniejszej decyzji,

- 2) liczbę złożonych przez konsumentów wniosków, o których mowa w punkcie I.B. sentencji decyzji, które wpłynęły do Banku Pocztowego Spółki Akcyjnej z siedzibą w Bydgoszczy, wraz z informacją o sposobie ich załatwienia,
- 3) przestania skanu oświadczenia, o którym mowa w pkt I.A. sentencji decyzji, zamieszczonego na stronie internetowej Banku Pocztowego Spółki Akcyjnej z siedzibą w Bydgoszczy,
- 4) wskazania liczby konsumentów, którzy dokonali wcześniejszych spłat kredytów po dniu 1 stycznia 2020 r., oraz liczby tych spośród nich, którym Bank Pocztowy Spółka Akcyjna z siedzibą w Bydgoszczy dokonał automatycznego zwrotu opłat.

UZASADNIENIE

W dniu 10 sierpnia 2020 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej także jako: „Prezes Urzędu”, „Prezes UOKiK”) wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające o znaku DOZIK-4.403.3.2020.KJ, mające na celu wstępne ustalenie, czy Bank Pocztowy Spółka Akcyjna z siedzibą w Bydgoszczy (dalej jako: „Bank”, „Bank Pocztowy”), w związku ze sposobem rozliczania kosztów kredytów konsumenckich zawartych po dniu 30 czerwca 2016 r. w przypadku ich przedterminowej spłaty, mogła dopuścić się naruszenia przepisów uzasadniającego wszczęcie postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 275, dalej jako: „uokik”). Jednocześnie Prezes Urzędu wystąpił, na podstawie art. 50 ust. 1 uokik, o przekazanie informacji i dokumentów niezbędnych dla poczynienia ustaleń faktycznych w postępowaniu. Bank Pocztowy przedstawił żądane wyjaśnienia i materiały.

W postępowaniu wyjaśniającym Prezes Urzędu ustalił, że Bank Pocztowy zawiera z konsumentami umowy pożyczki, do których zastosowanie znajdują przepisy ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst. jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1083 z późn. zm., dalej jako: „ukk”).

Bank w odpowiedzi na wezwanie Prezesa Urzędu, pismem z 26 sierpnia 2020 r., wskazał, że umowy kredytu konsumenckiego zawarte po 30 czerwca 2016 r. po ich wcześniejszej spłacie rozliczane są w dwojaki sposób:

- 1) w przypadku kredytów gotówkowych: „Pożyczka na Poczcie”, „Kredyt Raz Dwa” oraz „Kredyt Pocztowy”, których wcześniejsza spłata nastąpiła po 11 września 2019 r., Bank dokonuje proporcjonalnego zwrotu prowizji na podstawie reklamacji/wniosku Klienta;
- 2) w przypadku kredytów gotówkowych „Kredyt Pocztowy” udzielonych od 1 stycznia 2020 r. Bank dokonuje „automatycznego” proporcjonalnego zwrotu prowizji, bez konieczności składania wniosku przez Klienta.

Ponadto Bank zaznaczył, że do rozliczeń umów kredytowych, o których mowa powyżej, Bank stosuje tzw. metodę liniową.

Bank Pocztowy poinformował poza tym, że po 30 czerwca 2016 r. Bank oferował następujące produkty:

- kredyt gotówkowy „Pożyczka na Poczcie” - udzielany od 1 lipca 2016 r. do 26 marca 2017 r.,
- kredyt gotówkowy „Kredyt Raz Dwa” - udzielany od 1 lipca 2016 r. do 26 marca 2017 r.,
- kredyt gotówkowy „Kredyt Pocztowy” - udzielany od 27 marca 2017 r. do dnia udzielenia odpowiedzi.

Jednocześnie Bank Pocztowy wskazał, że w przypadku kredytów gotówkowych „Pożyczka na Poczcie”, „Kredyt Raz Dwa” oraz „Kredyt Pocztowy”, których wcześniejsza spłata nastąpiła do 11 września 2019 r., Bank nie dokonuje proporcjonalnego zwrotu prowizji.

Bank Pocztowy podkreślił, że przyjęta przez Bank praktyka uwzględnia konieczność zapewnienia ciągłości działania Banku, a jednocześnie bierze pod uwagę potrzebę ochrony interesów konsumentów i gwarantuje przestrzeganie zasady pewności prawa. Pozwala ona kredytobiorcom, zdaniem Banku, powoływać się na ustaloną w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej również jako: „TSUE”) z dnia 11 września 2019 r., sygn. akt C-383/18 (Lexitor; dalej również jako: „wyrok TSUE”, „wyrok TSUE ws. Lexitor”) - choćby pośrednio - wykładnię art. 16 ust. 1 Dyrektywy 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. o kredyt konsumencki (dalej jako: „Dyrektywa”).

Zdaniem Banku Poczтового praktyka Banku uwzględnia okoliczność, że przyjmowana przez Bank od wejścia w życie ukk do dnia opublikowania wyroku TSUE literalna wykładnia art. 49 ust. 1 ukk, określająca obowiązek zwrotu jedynie kosztów dotyczących okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy kredytowej, była prawidłowa. Wykładnia ta, jak stwierdził Bank, opierała się nie tylko na wyraźnym brzmieniu przepisów krajowych, ale także na literalnej interpretacji polskiej wersji Dyrektywy, ale ponadto była popierana w orzecznictwie oraz w doktrynie prawniczej. Bank Pocztowy podkreślił, że w okresie przed wyrokiem TSUE Bank uzyskał także prawomocne wyroki sądów powszechnych potwierdzające prawidłowość tej wykładni. Wykładnia ta była także, zdaniem Banku, wspierana przez UOKiK w wydanym przez Urząd poradniku kierowanym do konsumentów (z czerwca 2013 r.)

Niestosowanie przez Bank w swojej praktyce wyroku TSUE ze skutkiem retroaktywnym opierało się także, według Banku Poczowego, na tej okoliczności, że wyrok ten wprowadził elementy tzw. „nowości normatywnej”. Oznacza to, że przed jego wydaniem Bank nie mógł racjonalnie spodziewać się tego, że z Dyrektywy zostanie zrekonstruowana wskazana przez TSUE norma i sposób wykładni art. 16 ust. 1 Dyrektywy. Dopiero od chwili wydania wyroku TSUE Bank, jak twierdzi, mógł prawidłowo - tzn. zgodnie z wykładnią TSUE - zdekodować normę

i racjonalnie przewidzieć ekonomiczne skutki umowy kredytu zawieranej z klientem oraz skutki przedterminowej spłaty. Jednocześnie Bank wskazał, że powyższe stanowisko miało na względzie konieczność zapewnienia stabilności finansowej swojego przedsiębiorstwa oraz ochrony depozytów klientów.

Ponadto Bank potwierdził, że stosuje następujące sposoby rozpatrywania reklamacji dotyczących przedterminowej spłaty kredytu:

- w przypadku kredytów spłaconych do dnia 11 września 2019 r. reklamacje są rozpatrywane negatywnie,
- w przypadku kredytów spłaconych po dniu 11 września 2019 r. reklamacje są rozpatrywane pozytywnie, na wniosek klienta,
- kredyty udzielone po dniu 1 stycznia 2020 r. i przedterminowo spłacone Bank rozlicza automatycznie, zaś ewentualne reklamacje rozpatrywane są pozytywnie.

W związku z powyższymi ustaleniami, w dniu 10 listopada 2020 r. Prezes Urzędu wydał postanowienie o wszczęciu postępowania w sprawie stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na nieobniżaniu całkowitego kosztu kredytu o proporcjonalną wartość kosztów (obliczoną tzw. metodą liniową), które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy o kredyt konsumencki w przypadku przedterminowej spłaty całości lub części kredytu udzielonego na podstawie ukk, co może naruszać art. 49 ust. 1 i 2 ukk i godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów w przedmiotowym postępowaniu materiał dowodowy zebrany w trakcie postępowania wyjaśniającego o znaku: DOZIK-4.403.3.2020.KJ, tj.:

- 1) postanowienie Prezesa UOKiK z 10 sierpnia 2020 r. o wszczęciu postępowania wyjaśniającego;
- 2) pismo Prezesa UOKiK z 10 sierpnia 2020 r., zawiadamiające o wszczęciu postępowania wyjaśniającego;
- 3) pismo Banku Poczтового z 26 sierpnia 2020 r. wraz z załącznikami.

W odpowiedzi na postanowienie o wszczęciu postępowania Bank, w piśmie z dnia 27 listopada 2020 r., przedstawił swoje stanowisko.

Bank zwrócił uwagę, że po opublikowaniu wyroku TSUE ws. Lexitor Bank dostosował swoją praktykę kredytową do ustalonej w tym wyroku wykładni art. 16 ust. 1 Dyrektywy w najszerszym możliwym zakresie.

Ponadto Bank wskazał, że przyjęta praktyka uwzględniała także okoliczność, że wyrok TSUE ws. Lexitor zawiera elementy tzw. nowości normatywnej.

Ponadto, w opinii Banku, oczekiwana przez Prezesa UOKiK od kredytodawców praktyka, zakładająca dokonywanie proporcjonalnego zwrotu kosztów kredytu - na zasadach wynikających z wyroku TSUE ws. Lexitor - kredytobiorcom, którzy już

w okresie od 16 maja 2016 r. (data wspólnego stanowiska Prezesa UOKiK i Rzecznika Finansowego w sprawie interpretacji art. 49 ukk) dokonali przedterminowej spłaty kredytu, nie znajduje wyraźnych podstaw prawnych. Zajęcie stanowiska przez organ publiczny nie stanowi bowiem faktu prawotwórczego. Zdaniem Banku, pomimo wydania ww. stanowiska praktyka orzecznicza części sądów pozostała bez zmian.

Bank Poczty wskazał ponadto, że przyjęta przez Bank praktyka uwzględnia następujące czynniki, które warunkują prawidłową wykładnię i stosowanie przepisów prawa europejskiego i polskiego: podmiotowy i przedmiotowy zakres związania wyrokiem TSUE ws. Lexitor, zakres bezpośredniego stosowania Dyrektywy, dopuszczalność wykładni art. 49 ukk w sposób sprzeczny z jego literalnym brzmieniem.

Zdaniem Banku wyrok TSUE ws. Lexitor bezpośrednio wiąże sąd, który wystąpił z pytaniem prejudycjalnym, które zainicjowało postępowanie przed TSUE. Bank zaznaczył, że z formalnej perspektywy wyrok TSUE nie wywołuje bezpośrednich skutków wobec podmiotów trzecich, w tym nawet wobec sądów krajowych i organów administracji publicznej. Sposób wykładni art. 16 ust. 1 Dyrektywy pozwala natomiast stwierdzić wadliwość implementacji tego przepisu do polskiego porządku prawnego. Bank zaznaczył ponadto, że przedmiotem wyroku TSUE ws. Lexitor - jak w przypadku innych pytań prejudycjalnych - jest wykładnia przepisów prawa europejskiego (art. 16 ust. 1 Dyrektywy), nie zaś przepisów prawa krajowego (w tym art. 49 ust. 1 ukk).

Bank nie zgodził się z poglądem, że stanowisko Prezesa UOKiK i Rzecznika Finansowego co do wykładni art. 49 ust. 1 ukk zostało w pełni potwierdzone przez wyrok TSUE. Wskazał jednocześnie, że TSUE nie wypowiedział się co do zasad wykładni art. 49 ust. 1 ukk, nie posiada bowiem takich kompetencji.

Bank Poczty wskazał ponadto, że dotychczas przyjmowana przez Bank wykładnia art. 49 ust. 1 ukk (do dnia wyroku TSUE ws. Lexitor) była prawidłowa. Wykładnia ta opierała się, zdaniem Banku, nie tylko na wyraźnym brzmieniu przepisów krajowych, ale także literalnej interpretacji polskiej wersji Dyrektywy. Bank zaznaczył, że przed wyrokiem TSUE nie mógł racjonalnie spodziewać się tego, że z Dyrektywy zostanie zrekonstruowana norma zaprezentowana w sentencji wyroku TSUE.

Bank podkreślił, że brak jest jednoznacznych podstaw do powoływania się przez Prezesa UOKiK bezpośrednio na treść normy wynikającej z art. 16 ust. 1 Dyrektywy.

Jednocześnie Bank Poczty zaproponował, że zobowiąże się do zmiany swojej praktyki kredytowej poprzez dokonywanie proporcjonalnego zwrotu wszelkich kosztów, które kredytobiorca był zobowiązany ponieść w związku z zawartą umową, stanowiących „całkowity koszt kredytu” w rozumieniu art. 5 pkt 6 ukk, również w stosunku do umów gotówkowych: „Pożyczka na Poczcie”, „Kredyt Raz Dwa” oraz „Kredyt Poczty”, tworzących portfel powstały od 16 maja 2016 r. (tj. po dacie wydania stanowiska przez Prezesa UOKiK i Rzecznika Finansowego),

a także, że dokona stosownego zwrotu kosztów kredytu po złożeniu przez klienta reklamacji.

Bank wyraził gotowość do wprowadzenia ww. zmiany w praktyce kredytowej od dnia 21 grudnia 2020 r.

W związku z powyższym Bank wskazał, że od dnia 21 grudnia 2020 r. umowy kredytu konsumenckiego po ich wcześniejszej spłacie będą rozliczane w taki sposób, że w stosunku do umów gotówkowych: „Pożyczka na Poczcie”, „Kredyt Raz Dwa” oraz „Kredyt Pocztowy” Bank będzie dokonywać proporcjonalnego zwrotu wszelkich kosztów, które kredytobiorca był zobowiązany ponieść w związku z zawartą umową, stanowiących „całkowity koszt kredytu” (w rozumieniu art. 5 pkt 6 ukk). Bank dokona stosownego zwrotu kosztów kredytu po złożeniu przez klienta reklamacji; oraz zgodnie z dotychczasową praktyką Banku w stosunku do kredytów gotówkowych „Kredyt Pocztowy” zawieranych począwszy od 1 stycznia 2020 r., Bank będzie dokonywać zwrotu kosztów kredytu automatycznie (tj. bez konieczności składania przez Klienta reklamacji w tym zakresie).

Do rozliczeń umów kredytowych, o których mowa powyżej, Bank zastosuje tzw. metodę liniową.

Na prośbę Banku Pocztowego w dniu 14 stycznia 2021 r. odbyło się spotkanie pracowników Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z przedstawicielami Banku, podczas którego omówiono stanowiska dotyczące propozycji zobowiązania Banku.

W dniu 18 lutego 2021 r. Bank przekazał nową propozycję zobowiązania. Prezes Urzędu pismem z dnia 23 lutego 2021 r. odniósł się do przesłanej przez Bank propozycji. W dniu 10 marca 2021 Bank złożył zmodyfikowaną wersję propozycji zobowiązania.

Pismem z 28 maja 2021 r. Prezes UOKiK przekazał Bankowi uwagi co do zmodyfikowanej propozycji zobowiązania oraz zwrócił się o dodatkowe informacje. Pismem z dnia 10 czerwca 2021 r. Bank złożył zmodyfikowaną wersję zobowiązania. Jednocześnie Bank udzielił odpowiedzi na wezwanie Prezesa UOKiK i przekazał dodatkowe wyjaśnienia dotyczące sprawy.

Pismem z 23 lipca 2021 r. Prezes Urzędu zwrócił się do Banku o dodatkowe wyjaśnienia. Bank udzielił odpowiedzi pismem z 30 lipca 2021 r.

W toku postępowania Bank wyjaśnił, że dokonywanie automatycznego zwrotu prowizji w stosunku do kredytów spłaconych po uprawomocnieniu decyzji (w przypadku umów zawartych przed dniem 1 stycznia 2020 r.) rodziłoby ryzyko, że zwrot okazałby się nieskuteczny lub trafiłby do rąk osoby nieuprawnionej - w sytuacjach, w których będzie istnieć wątpliwość co do danych konsumenta niezbędnych do dokonania zwrotu (numer rachunku bankowego, imię i nazwisko konsumenta). Zdaniem Banku, takie sytuacje mogą mieć miejsce w następujących przypadkach:

- (i) przedterminowa spłata kredytu w formie gotówkowej;
- (ii) przedterminowa spłata kredytu z rachunku bankowego osoby trzeciej;
- (iii) przedterminowa spłata kredytu z indywidualnego rachunku bankowego w innym banku dokonana przez jednego z dwóch kredytobiorców;

- (iv) przedterminowa spłata kredytu przez osobę, która zmieniła nazwisko po zawarciu umowy kredytu;
- (v) przedterminowa spłata kredytu następująca z rachunku kredytu udzielonego konsumentowi przez inny bank (konsolidacja kredytu).

W ocenie Banku, w każdej sytuacji braku kompletu danych lub wątpliwości co do ich poprawności zwrot prowizji powinien być poprzedzony kontaktem z konsumentem. Bank zapewnił, że jego intencją nie jest zastrzeżenie sobie uprawnienia do formalnego rozpatrywania wniosków, lecz mają one służyć właśnie do potwierdzenia danych w celu dokonania poprawnego zwrotu (pismo Banku z 9 września 2021 r.).

Prezes Urzędu pismem z 7 lipca 2021 r. zawiadomił Bank Pocztowy o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w niniejszym postępowaniu oraz o możliwości zapoznania się z materiałem zgromadzonym w aktach sprawy. Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 10 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 735) Bank został także poinformowany o możliwości wypowiedzenia się przed wydaniem decyzji co do zebranych dowodów i materiałów.

E-mailem z dnia 19 lipca 2021 r. pełnomocnik Banku poinformował, że nie będzie korzystać z możliwości zapoznania się z aktami i wyrażenia ostatecznego stanowiska w sprawie. Jednocześnie w imieniu Banku pełnomocnik potwierdził, że „rozliczenie dokonane z danym konsumentem w ramach realizacji dotychczasowej decyzji UOKiK (przyp. UOKiK - decyzji Prezesa Urzędu z dnia 30 grudnia 2019 r. o nr DOZIK 14/2019) nie wyklucza otrzymania przez tego konsumenta od Banku pisma/maila i dokonania odpowiednich rozliczeń przez Bank na rzecz tego konsumenta, w przypadku, gdy ten konsument w okresie wskazanym w naszym wniosku o wydanie decyzji z zobowiązaniami posiadał inny produkt np. Kredyt Raz Dwa”. Co oznacza, że konsumenci objęci decyzją Prezesa Urzędu z dnia 30 grudnia 2019 r. o nr DOZIK 14/2019, którzy na mocy tej decyzji otrzymali korespondencję Banku Poczтового w sprawie przysługującego im zwrotu, otrzymają również korespondencję na podstawie niniejszej decyzji w przypadku, gdy będą uprawnieni do zwrotu z tytułu wcześniejszej spłaty kredytu na podstawie niniejszej decyzji (tzn. w przypadku produktu innego niż ten, którego dotyczyła decyzja nr DOZIK 14/2019).

Stan faktyczny

Prezes Urzędu ustalił, że Bank zawiera z konsumentami umowy pożyczki, do których zastosowanie znajdują przepisy ustawy o kredycie konsumenckim.

Bank od wejścia w życie ustawy o kredycie konsumenckim (tzn. od dnia 18 grudnia 2011 r.) oferował następujące produkty dotyczące kredytu konsumenckiego:

- 1) kredyt gotówkowy „Pożyczka na Poczcie” (udzielany od 1 marca 2015 r. do 26 marca 2017 r.);
- 2) kredyt gotówkowy „Kredyt Raz Dwa” (udzielany od 18 grudnia 2011 r. do 26 marca 2017 r.)

3) kredyt gotówkowy „Kredyt Pocztowy” (udzielany od dnia 27 marca 2017 r.).

Aktualnie - tzn. od 1 sierpnia 2015 r. - jedynym składnikiem całkowitego kosztu kredytu, który podlega rozliczeniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu, jest prowizja. Do innych kosztów pozaodsetkowych, pobieranych przez Bank w przeszłości, należało ubezpieczenie - przed wskazaną powyżej datą składka pobierana była bowiem jednorazowo. Od 1 sierpnia 2015 r. składki na ubezpieczenie do kredytów gotówkowych pobierane są miesięcznie, w związku z czym nie zachodzi konieczność rozliczania kosztów ubezpieczenia.

Reklamacje dotyczące wcześniejszej spłaty pożyczki, które wpłynęły do Banku Poczтового w latach 2011-2020 (dane na koniec października 2020 r.), dotyczyły następujących kwestii:

[***]

Liczbę reklamacji, które wpłynęły do Banku w latach 2011-2020 (dane na koniec października 2020 r.), przedstawia poniższa tabela.

[***]

Bank wskazał, że latach 2011-2020 r. dokonano [***] wcześniejszych spłat kredytów (dotyczy kredytów uruchomionych od 18 grudnia 2011 r., które zostały spłacone do 12 listopada 2020 r.).

Ustalono ponadto, że łączna kwota zwrotów proporcjonalnej części kosztów dokonanych metodą liniową na dzień 12 listopada 2020 r. wyniosła [***] zł.

Bank wskazał (pismo z 26 sierpnia 2020 r.), że w przypadku kredytów gotówkowych: „Pożyczka na Poczcie”, „Kredyt Raz Dwa” oraz „Kredyt Pocztowy”, których wcześniejsza spłata nastąpiła po 11 września 2019 r., Bank dokonuje proporcjonalnego zwrotu prowizji na podstawie reklamacji/wniosku Klienta.

W przypadku kredytów gotówkowych „Kredyt Pocztowy” udzielonych od 1 stycznia 2020 r. Bank dokonuje „automatycznego” proporcjonalnego zwrotu prowizji, bez konieczności składania wniosku przez Klienta.

Natomiast od 9 listopada 2020 r. (jak wskazano w piśmie z 27 listopada 2020 r.) Bank rozlicza umowy kredytu konsumenckiego po ich wcześniejszej spłacie w następujący sposób:

- w przypadku kredytów „Pożyczka na Poczcie”, „Kredyt Raz Dwa” oraz „Kredyt Pocztowy”, udzielonych i spłaconych po 30 czerwca 2016 r., Bank dokonuje proporcjonalnego zwrotu prowizji na podstawie reklamacji/wniosku klienta;
- natomiast w przypadku kredytów „Kredyt Raz Dwa”, udzielonych od 18 grudnia 2011 r. i spłaconych do 30 czerwca 2016 r., Bank nie dokonuje proporcjonalnego zwrotu prowizji.

Ocena prawna ustalonych faktów

Naruszenie interesu publicznego

Stosownie do art. 1 ust. 1 uokik ochrona interesów przedsiębiorców i konsumentów podejmowana w ramach działań Prezesa UOKiK prowadzona jest w interesie publicznym. Ingerencja Prezesa UOKiK ma na celu ochronę interesów zbiorowości, a nie wprost poszczególnych, indywidualnych uczestników rynku. Naruszenie interesu publicznego stanowi bezwzględny warunek uznania kompetencji Prezesa UOKiK do rozstrzygnięcia określonej sprawy. Interes publiczny zostaje naruszony wówczas, gdy działania przedsiębiorcy godzą w interesy ogólnospołeczne i dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku, zaburzając jego prawidłowe funkcjonowanie.

W opinii Prezesa UOKiK, rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, gdyż wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy zawarli z Bankiem umowę pożyczki oraz zdecydowali się na skorzystanie z uprawnienia do jej przedterminowej spłaty. Działanie Banku nie dotyczyło interesów poszczególnych osób, których sprawy miałyby charakter jednostkowy, indywidualny i niedający się porównać z innymi, ale kręgu konsumentów, których sytuacja była identyczna. Naruszenie interesu publicznoprawnego mogło przejawiać się tym samym w naruszeniu zbiorowego interesu konsumentów. W niniejszej sprawie istnieją zatem podstawy do oceny zachowania Banku pod kątem stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Naruszenie art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

Zgodnie z art. 24 ust. 1 uokik zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Art. 24 ust. 2 uokik przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie godzące w nie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami zachowanie przedsiębiorcy.

Stwierdzenie przez Prezesa Urzędu stosowania przez Bank Pocztowy praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów wymaga zatem stwierdzenia łącznego zaistnienia następujących przesłanek:

- 1) kwestionowane zachowania są działaniami przedsiębiorcy,
- 2) zachowania te są sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami,
- 3) zachowania te naruszają zbiorowe interesy konsumentów.

Status przedsiębiorcy

Zgodnie z art. 4 pkt 1 uokik pod pojęciem przedsiębiorcy należy rozumieć m.in. przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 162). W myśl art. 4 ust. 1 ww. ustawy przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Działalnością gospodarczą jest zorganizowana działalność zarobkowa, wykonywana we własnym imieniu i w sposób ciągły (art. 3 ww. ustawy).

Bank Pocztowy Spółka Akcyjna z siedzibą w Bydgoszczy jest spółką prawa handlowego wpisaną do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Bydgoszczy pod numerem: 0000010821.

Tym samym Bank przy wykonywaniu działalności gospodarczej podlega rygorom określonym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów, a jego działania mogą podlegać ocenie w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Sprzeczność działania Banku z prawem lub dobrymi obyczajami

Na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów sankcjonowane jest zachowanie przedsiębiorcy sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami. Sprzeczność z prawem działania lub zaniechania przedsiębiorcy może być ujmowana jako zachowanie niezgodne z obowiązującymi przepisami prawa stanowionego. Dobre obyczaje natomiast pozostają klauzulą generalną, która podlega konkretyzacji na okoliczność danego stanu faktycznego. Naruszenie przez przedsiębiorcę przepisów prawa stanowionego lub dobrych obyczajów jest jednocześnie wyrazem naruszenia obowiązującego porządku prawnego, który obejmuje zarówno nakazy i zakazy wynikające z norm prawa powszechnie obowiązującego, jak i nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów¹. Rozważenia, przy ocenie możliwości przypisania przedsiębiorcy stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, wymaga zatem kwestia, czy jego zachowanie było zgodne, czy też niezgodne, z obowiązującymi zasadami porządku prawnego lub dobrymi obyczajami.

W prowadzonym postępowaniu postawiono Bankowi zarzut stosowania praktyki określonej w art. 24 ust. 1 i 2 uokik, polegającej na nieobniżaniu całkowitego kosztu kredytu o proporcjonalną wartość kosztów (obliczoną tzw. metodą liniową), które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy o kredyt konsumencki w przypadku przedterminowej spłaty całości lub części kredytu udzielonego na podstawie ukk, co może naruszać art. 49 ust. 1 i 2 ukk i godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

Art. 49 ust. 1 ukk stanowi, iż w przypadku spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie, całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed spłatą. Natomiast zgodnie z art. 49 ust. 2 ukk w przypadku spłaty części kredytu przed terminem określonym w umowie, ust. 1 stosuje się odpowiednio.

W ocenie Prezesa Urzędu² art. 49 ust. 1 ukk należy rozumieć w ten sposób, że w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu konsumenckiego następuje obniżenie wszystkich możliwych kosztów takiego kredytu, niezależnie od ich charakteru i niezależnie od tego, kiedy koszty te zostały faktycznie poniesione przez kredytobiorcę, z tym że redukcja ta ma charakter proporcjonalny, tj. odnosi się

¹Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 13 listopada 2007 r., sygn. akt XVII AmA 45/07.

² Wskazana w dalszej części niniejszej decyzji interpretacja przepisu została przedstawiona również w Stanowisku Rzecznika Finansowego i Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie interpretacji art. 49 ustawy o kredycie konsumenckim:

https://rf.gov.pl/pdf/Stanowisko_UOKiK_RzF_1605016.pdf.

do okresu od dnia faktycznej spłaty kredytu do dnia ostatecznej spłaty określonej w umowie - i to stanowi jedyny, wskazany w ustawie o kredycie konsumenckim, ogranicznik ustalenia redukcji kosztu kredytu związanego z jego wcześniejszą spłatą. Należy wskazać, że zgodnie z literalnym brzmieniem art. 49 ust. 1 ukk, przepis ten obejmuje swoim zakresem całkowity koszt kredytu.

Definicja całkowitego kosztu kredytu zawarta została z kolei w art. 5 pkt 6 ukk i zgodnie z tym przepisem obejmuje: „wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności: a) odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz b) koszty usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach - z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta”. Tym samym, art. 49 ust. 1 ukk nie wyłącza przedmiotowo obowiązku obniżenia żadnego z rodzajów kosztów określonych w art. 5 pkt 6 tej ustawy.

Jak już wskazano powyżej, w przypadku wcześniejszej spłaty pożyczki Bank nie obniżał całkowitego kosztu kredytu w związku z wcześniejszą spłatą kredytu.

Art. 49 ust. 1 ustawy jasno wskazuje, że rekalkulacja (redukcja) kosztów odnosi się nawet do tych kosztów, które już zostały poniesione przez konsumenta. Brak jest przedmiotowego wyłączenia kosztów podlegających redukcji określonych opłat jako jednej z kategorii kosztów.

Wskazana przez Prezesa Urzędu wykładnia art. 49 ukk znajduje również uzasadnienie w innej instytucji prawnej, która przewidziana jest w ustawie o kredycie konsumenckim. Art. 54 ukk przewiduje, że w przypadku odstąpienia przez konsumenta od umowy, konsument nie ponosi kosztów związanych z odstąpieniem od umowy o kredyt konsumencki, z wyjątkiem odsetek za okres od dnia wypłaty kredytu do dnia spłaty kredytu, natomiast kredytodawcy nie przysługują żadne inne opłaty, z wyjątkiem bezzwrotnych kosztów poniesionych przez niego na rzecz organów administracji publicznej. Koszty, które zostały już poniesione przez konsumenta, a które mają rekompensować kredytodawcy koszty przygotowania umowy (w tym prowizja), nawet jeżeli została pobrana jednorazowo podlegają w takim przypadku zwrotowi. Ze względu na konieczność zachowania spójności ustawy o kredycie konsumenckim, nie znajduje uzasadnienia twierdzenie, że koszty prowizji nie podlegają proporcjonalnej redukcji w przypadku przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta³.

W ocenie Prezesa Urzędu powyższe stanowisko znajduje również odzwierciedlenie w brzmieniu art. 16 ust. 1 Dyrektywy, którego implementację stanowią art. 48 i art. 49 ukk. W zdaniu drugim wskazanego ustępu Dyrektywa stwierdza w sposób jasny i niebudzący żadnych wątpliwości, że konsument jest „uprawniony do uzyskania obniżki całkowitego kosztu kredytu, na którą składają się odsetki

³ Tak również E. Rutkowska-Tomaszewska, Redukcja kosztów kredytu konsumenckiego a przedterminowa jego spłata w świetle art. 49 ustawy o kredycie konsumenckim, [w:] Studia prawno-ekonomiczne. t. C, 2016, s. 169.

i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy”. Dyrektywa jasno wskazuje, że obniżce podlegają nie tylko odsetki, ale również wszelkie pozostałe koszty, mieszczące się w definicji całkowitego kosztu kredytu. Przepis ten nie używa natomiast pojęcia „kosztów zależnych od długości trwania umowy kredytu”.

Pojęcie całkowitego kosztu kredytu, którym posługuje się art. 16 ust. 1 Dyrektywy, zostało zdefiniowane w art. 3 pkt g Dyrektywy. Oznacza ono wszystkie koszty łącznie z odsetkami, prowizjami, podatkami oraz wszelkimi innymi opłatami, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, które to koszty znane są kredytodawcy, z wyjątkiem kosztów notarialnych. Całkowity koszt kredytu zgodnie z przywołanym przepisem obejmuje także koszty usług dodatkowych związanych z umową o kredyt, jeżeli zawarcie umowy dotyczącej takiej usługi jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach.

Przyjęcie przeciwnej wykładni, zgodnie z którą art. 16 ust. 1 Dyrektywy przyznawałby konsumentowi prawo do uzyskania proporcjonalnej redukcji wyłącznie części kosztów - tych, których wysokość jest powiązana z okresem, na który kredyt został udzielony - nie znajduje uzasadnienia w jednoznacznej treści tego przepisu.

Należy zauważyć, że pojęcie „kosztów zależnych od długości trwania umowy kredytu” nie tylko nie zostało użyte w art. 16 ust. 1 Dyrektywy, ale w ogóle nie jest w niej stosowane ani też nie zostało w niej zdefiniowane. Pojęciem tym nie posługuje się też żaden inny akt prawa pochodnego. W konsekwencji należy stwierdzić, że w prawie unijnym nie istnieją normatywne kryteria rozróżnienia między kosztami powiązаныmi z długością trwania umowy i niepowiązаныmi z tą długością, które mogłyby być stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

Ponadto należy mieć na względzie, że art. 16 ust. 2-5 Dyrektywy przyznaje kredytodawcy prawo do zastrzeżenia prowizji z tytułu wcześniejszej spłaty kredytu. Celem tej regulacji jest umożliwienie kredytodawcy kompensacji kosztów, jakie może ponieść w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu przez konsumenta, przy czym możliwość zastrzeżenia takiej prowizji zgodnie z art. 16 Dyrektywy - jako wyjątek od zasady, że konsument ma prawo dokonać wcześniejszej spłaty kredytu bez ponoszenia kosztów z tego tytułu - jest ściśle ograniczona, a metodologia jej obliczenia została szczegółowo uregulowana. Rozwiązanie przyjęte w art. 16 ust. 2-5 Dyrektywy zabezpiecza więc już interes kredytodawcy w ten sposób, że pozwala mu skompensować stratę, jaką wyjątkowo mógłby ponieść w związku z faktem, że wcześniejsza spłata kredytu przez konsumenta wygenerowała po jego stronie koszty.

Podsumowując, w ocenie Prezesa Urzędu art. 16 ust. 1 Dyrektywy przyznaje konsumentowi, który dokonał całkowitej, wcześniejszej spłaty kredytu prawo do uzyskania proporcjonalnej obniżki całkowitego kosztu tego kredytu, to znaczy wszystkich kosztów określonych w art. 3 lit. g Dyrektywy, nie zaś wyłącznie tych, których wysokość jest powiązana z długością trwania umowy kredytu.

Mając na uwadze zasadę prowsólnotowej wykładni prawa, w taki sam sposób rozumieć naleŹy art. 49 ukk.

Stanowisko Prezesa UOKiK w przedmiocie wykładni art. 49 ust. 1 ukk zostało w pełni potwierdzone przez Trybunał Sprawiedliwosci Unii Europejskiej. W wyroku TSUE ws. Lexitor Trybunał wskazał, Źe art. 16 ust. 1 Dyrektywy naleŹy interpretować w ten sposób, Źe prawo konsumenta do obniŹki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałozone na konsumenta. Jak wskazał TSUE, obniŹka całkowitego kosztu kredytu obejmuje równieŹ koszty, których wysokość nie jest zaleŹna od okresu obowiązywania umowy.

Uzasadniając rozstrzygnięcie, TSUE przypomniał, Źe celem Dyrektywy jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów. Ów system ochrony opiera się na założeniu, Źe konsument jest stroną słabszą niŹ przedsiębiorca zarówno pod wzgłędem moŹliwości negocjacyjnych, jak i ze wzgłędu na stopień poinformowania. W celu zagwarantowania tej ochrony art. 22 ust. 3 Dyrektywy zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia, aby przepisy przyjmowane przez nie w celu wykonania Dyrektywy nie mogły być obchodzone poprzez sposób formułowania umów. Tymczasem skuteczność prawa konsumenta do obniŹki całkowitego kosztu kredytu byłaby osłabiona, gdyby obniŹenie kredytu mogło ograniczyć się do uwzględnienia jedynie kosztów przedstawionych przez kredytodawcę jako zaleŹne od okresu obowiązywania umowy, poniewaŹ wysokość i podział kosztów są określane jednostronnie przez przedsiębiorcę, a rozliczenie kosztów moŹe obejmować pewną marŹę zysku. Ponadto ograniczenie moŹliwości obniŹenia całkowitego kosztu kredytu jedynie do kosztów wyraźnie związanych z okresem obowiązywania umowy pociągałoby za sobą ryzyko, Źe konsument zostanie obciąŹony wyŹszymi jednorazowymi płatnościami w chwili zawarcia umowy o kredyt, poniewaŹ kredytodawca mógłby próbować ograniczyć do minimum koszty zaleŹne od okresu obowiązywania umowy. Trybunał podzielił w tym zakresie ocenę rzecznika generalnego co do tego, Źe zakres swobody działania, jakim dysponują instytucje kredytowe w swoich rozliczeniach i organizacji wewnętrznej, w praktyce bardzo utrudnia określenie przez konsumenta lub sąd kosztów obiektywnie związanych z okresem obowiązywania umowy.

PowyŹsze rozwaŹania doprowadziły Trybunał do konkluzji wskazanej powyŹej.

Tymczasem, z wyjaśnień Banku udzielonych w zakresie zwrotu kosztów kredytu w sytuacji spłaty całości lub części kredytu przed terminem, jak równieŹ m.in. z treści skarg, które wpłynęły do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, wynika, Źe w ww. sytuacji koszty kredytu konsumentckiego nie podlegały obniŹeniu o koszty prowizji (i ewentualnie inne koszty - ubezpieczenie). Bank Pocztowy stosował odmienną interpretację art. 49 ukk.

Bank twierdził, Źe przyjęta praktyka uwzględniała takŹe okoliczność, Źe wyrok TSUE ws. Lexitor zawiera elementy tzw. nowości normatywnej. Wbrew twierdzeniom Banku zaznaczyć naleŹy, Źe wyrok TSUE nie jest rozstrzygnięciem prawotwórczym, lecz takim, które dokonuje interpretacji prawa juŹ

obowiązującego. Oznacza to, że nie wywołuje on skutku jedynie na przyszłość (charakter deklaratoryjny), ale wykładnia w nim zaprezentowana odnosi się do całego okresu obowiązywania przepisu prawa, który był przedmiotem oceny. Orzeczenia te nie tworzą i nie zmieniają prawa, lecz stanowią jego wykładnię.

Zasada powszechnego związania wykładnią prawa unijnego dokonana przez TSUE wynika z istoty i funkcji postępowania prejudycjalnego oraz autonomii prawa unijnego względem prawa krajowego i znajduje potwierdzenie w orzecznictwie samego Trybunału (zob. wyroki: z dnia 27 marca 1980 r., 61/79; z dnia 4 czerwca 2009 r., C-8/08, 10 kwietnia 1984 r., C-14/83, oraz w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. m.in. wyroki z dnia 10 kwietnia 2019 r., II UK 504/17, z dnia 5 grudnia 2019 r., III PO 7/18, postanowienie składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 sierpnia 2018 r., III UZP 4/18, OSNP 2018 nr 12, poz. 165). Orzeczenie TSUE, wiąże sądy krajowe, skoro wydanie przez sąd krajowy orzeczenia z oczywistym naruszeniem wyroku TSUE może stanowić podstawę odpowiedzialności państwa członkowskiego za szkody wyrządzone jednostkom wskutek naruszenia prawa wspólnotowego (zobacz np. wyrok ETS z 30 września 2003 r., w sprawie C-224/01 Köbler, pkt 56 i 57)⁴.

Reasumując, w ocenie Prezesa Urzędu, uprawdopodobniono, że działanie Banku Pocztowego polegające na niezwracaniu w przypadku przedterminowej spłaty kredytu konsumenckiego proporcjonalnej części kosztów kredytu było sprzeczne z art. 49 ust. 1 i 2 ukk.

Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 10 kwietnia 2008 r. (sygn. akt III SK 27/07) wyjaśnił, że gramatyczna wykładnia pojęcia zbiorowego interesu konsumentów prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór. Rezultaty tej wykładni modyfikuje zastrzeżenie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma interesów indywidualnych. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że przy konstruowaniu pojęcia „zbiorowy interes konsumentów” nie można opierać się tylko i wyłącznie na tym, czy oceniana praktyka skierowana jest do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. Zdaniem Sądu, wystarczające powinno być ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów), wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów za pomocą wspólnego dla nich kryterium. Sąd Najwyższy uznał, że praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów: „jest (...) takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy”.

⁴ Por. Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 12 grudnia 2019 r., sygn. III CZP 45/19

Interes konsumentów należy rozumieć jako interes prawny (a nie faktyczny), a więc uznany przez ustawodawcę jako zasługujący na ochronę i zabezpieczenie. Pojęcie to obejmuje swym zakresem prawo konsumentów do uczestniczenia w przejrzystych i niezakłóconych przez przedsiębiorcę warunkach rynkowych, zapewniających konsumentom możliwość dokonywania transakcji przy całkowitym zrozumieniu, jaki jest ich rzeczywisty sens ekonomiczny i prawny na etapie przedkontraktowym i w czasie wykonywania umowy. Efektem naruszenia interesu prawnego może być naruszenie również stricte ekonomicznych interesów konsumentów (o wymiarze majątkowym). Godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na ich naruszeniu, jak i na zagrożeniu ich naruszenia. Nie jest zatem konieczne ustalenie, że którykolwiek z konsumentów został rzeczywiście poszkodowany wskutek stosowanej przez przedsiębiorcę praktyki.

W niniejszej sprawie uprawdopodobniono, że skutkami działań Banku Pocztowego dotknięta została nieoznaczona grupa konsumentów, która zawarła z Bankiem umowę o kredyt konsumencki oraz zdecydowała się na skorzystanie z uprawnienia do przedterminowej spłaty kredytu. Stosowana przez Bank Pocztowy praktyka nie dotyczyła zindywidualizowanego kręgu osób. Nie mieliśmy tutaj również do czynienia z sytuacją, w której Bank występował ze swoją ofertą do poszczególnych, zindywidualizowanych konsumentów z osobna. Praktyka Banku naruszała za to majątkowy interes konsumentów, wyrażający się w niezwracaniu im, w przypadku spłaty kredytów przed terminem określonym w umowach, części opłat, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umów.

Mając powyższe na uwadze, uznać należy za uprawdopodobnione, że Bank Pocztowy stosował praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów określonej w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

Zobowiązanie Banku Pocztowego

Zgodnie z art. 28 ust. 1 uokik, warunkiem wydania wskazanej w tym przepisie decyzji, jest - oprócz uprawdopodobnienia naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 tej ustawy - zobowiązanie się przez przedsiębiorcę do podjęcia lub zaniechania określonych działań, zmierzających do zakończenia naruszenia lub usunięcia jego skutków. W ocenie Prezesa Urzędu w rozpoznawanej sprawie warunek powyższy został spełniony. Przedsiębiorca będący stroną niniejszego postępowania złożył w jego toku zobowiązanie, o jakim mowa powyżej.

Złożone przez Bank zobowiązanie mogło zostać zaakceptowane przez Prezesa UOKiK, albowiem daje podstawy do przyjęcia, że skutki naruszenia dotyczące nieobniżania całkowitego kosztu kredytu w przypadku spłaty kredytu przed terminem określonym w umowie kredytu konsumenckiego zostaną usunięte. Przedmiot zobowiązania pozostaje w bezpośrednim związku z zarzucaną przez Prezesa UOKiK praktyką Banku. Istota decyzji zobowiązującej polega na zawarciu quasi-porozumienia pomiędzy Prezesem UOKiK a przedsiębiorcą.

Propozycja zobowiązania zakłada dokonanie rozliczenia i zwrotu proporcjonalnej części kosztów kredytu wszystkim konsumentom, którzy spłacili kredyt w całości lub w części

przed terminem określonym w umowie, wobec których w sposób niewłaściwy zastosowano art. 49 ukk.

Bank dokona zwrotu, stosując tzw. metodę liniową.

Metoda liniowa zakłada proporcjonalny zwrot tej części kosztów kredytów, która dotyczy okresu, o który skrócono okres kredytowania. Formuła obliczenia kwoty zwrotu będzie wymagała ustalenia:

- jaka część poniesionych kosztów kredytu przypada na jeden dzień kalendarzowy;
- liczby dni, o które skrócono okres kredytowania (liczba dni od daty spłaty kredytu do daty jego wymagalności).

Kwota zwrotu będzie stanowiła iloczyn kosztu przypadającego na jeden dzień kalendarzowy i liczby dni, o które skrócono okres kredytowania.

Z działaniem tym sprzężona będzie praktyka informacyjna, polegająca na poinformowaniu konsumentów o możliwości złożenia wniosku w celu otrzymania Zwrotu Kosztów oraz poinformowanie o treści zobowiązania na stronie internetowej Banku.

Zaniechanie praktyki

Zgodnie z art. 27 ust. 3 uokik, to na przedsiębiorcy spoczywa ciężar udowodnienia okoliczności odnoszących się do zaprzestania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, co powinno przejawiać się konkretnym działaniem ze strony przedsiębiorcy, zmierzającym do pełnego zaniechania działania sprzecznego z prawem lub dobrymi obyczajami.

W przedmiotowym stanie faktycznym Bank Pocztowy wykazał, że w stosunku do umów zawartych od dnia 1 stycznia 2020 r. i spłaconych po tym dniu Bank dokonuje automatycznego proporcjonalnego zwrotu całkowitego kosztu kredytu na rzecz konsumentów, w przypadku przedterminowej spłaty kredytu. Natomiast nie można uznać, że praktyka została zaniechana, bowiem w stosunku do pozostałych produktów - umów kredytu konsumenckiego zawartych przed dniem 1 stycznia 2020 r. - w przypadku wcześniejszej spłaty Bank nie dokonuje automatycznego zwrotu kosztów kredytu.

Wobec tego orzeczono jak w punkcie I sentencji decyzji.

Stosownie do art. 28 ust. 3 uokik, w decyzji Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań. Zgodnie z tym przepisem Bank Pocztowy został zobowiązany do złożenia, w terminie 15 miesięcy od daty uprawomocnienia się decyzji, informacji o stopniu realizacji ww. zobowiązania. poprzez złożenie sprawozdania z wykonanych działań. Termin wyznaczono w taki sposób, by Bank miał możliwość dokonania tych działań oraz zebrania informacji o stopniu ich wykonania.

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w pkt II sentencji decyzji.

Pouczenie

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.) od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 9 w związku z art. 32 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r., poz. 755 ze zm.), odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów podlega opłacie stałej w kwocie 1000 zł. Zgodnie z art. 103 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie.

Zgodnie z art. 105 ust. 1 zd. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych należy zgłosić na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

Zgodnie z art. 117 § 1 kodeksu postępowania cywilnego, strona zwolniona przez sąd od kosztów sądowych w całości lub części, może domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego.

Stosownie natomiast do art. 117 § 3 i § 4 zd. 1 kodeksu postępowania cywilnego, osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna, której ustawa przyznaje zdolność sądową, niezwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może się domagać ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, jeżeli wykaże, że nie ma dostatecznych środków na poniesienie kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego strona zgłasza wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych lub osobno, na piśmie lub ustnie do protokołu, w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy.

z up. PREZESA
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu Ochrony Zbiorowych Interesów
Konsumentów
Artur Zwaliński

Otrzymuje:

1. Bank Pocztowy Spółka Akcyjna

reprezentowany przez:

[***]

2. a/a

